

УДК 391

Галайко Т. –гр. БП-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ ЗАЧІСКИ: СТИЛІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г.О.

Halaiko T.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

UKRAINIAN NATIONAL HAIRSTYLES: STYLES AND REGIONAL FEATURES

Supervisor: PhD, Associate Professor Shchychelska H.O.

Ключові слова: зачіски, стилі, Україна

Keywords: hairstyles, styles, Ukraine

Історія різних стилів зачісок сягає періоду існування людини, яка вперше задумалася про свій вигляд, бажаючи привернути до себе увагу протилежної статі, а також підкреслити свій статус в громаді, роду і т.д. На появу різних стилів зачіски впливали естетичні смаки, звичаї, погляди певної епохи.

За часів Київської Русі дівчата носили розпущене волосся, розділене посередині. Ця традиція протягом століть зберігалася в побуті українських дівчат.

Проте наприкінці XIX – початку XX ст. це явище стає винятковим і частіше пов'язується з певним обрядом. Дівчата відрощували довге волосся – це було ознакою дівочої краси. Коси починали заплітати дівчаткам приблизно з шести років. Цікавий звичай існував на Гуцульщині. Коли дівчині вперше заплітали косу, до цього обряду запрошували жінку, яка була близькою родичкою. Вона заплітала волосся на голові дівчини хрестиком. Для цього брала пасма волосся спереду, з потилиці та зі скронь. Всі чотири пасма зав'язували на маківці. Такий же звичай існував на Уманщині, тільки тут такі коси плели вже молодим дівчатам.

Під час роботи волосся заплітали в одну чи дві коси. Дрібненько заплетені кіски (дрібниці) були поширені серед дівчат Поділля, Київщини та Полтавщини. На Волині та Поділлі дівчата заплітали коси учетверо (батіжок). Буденна зачіска дівчини-українки виглядала так: волосся розчесане на рівний проділ, гладенько зачесане і заплетене у дві коси, які потім, як віночок укладались навколо голови. У святкові дні волосся заплітали в одну косу, прикрашали стрічками.

Звичай прикрашати голову квітами (квітчатися) був дуже поширений. Заплітаючи волосся у дві коси, дівчата обвивали його навколо голови та закріплювали за ним квіти, що створювало ефект одягнутого на голову вінка.

У деяких місцевостях Прикарпаття зберігався стародавній звичай подовжувати природне волосся штучними косами з червоної бавовняної волічки. На Гуцульщині дівчата вплітали в косу нитку (шварку), на яку нанизували гудзики. Для закріплення коси на голові її густо обплітали червоною вовною (попліткою) або прив'язували кінці кіс на тімені червоною стрічкою, яка закінчувалася на потилиці. Зачіску оздоблювали живими квітами – закосичували. На Покутті дівчата розділяли волосся на тімені на дві половини і заплітали над вухами коси (китки), які укладали на зразок вінка.

Для дівчат Лівобережжя у святкові дні було типовим заплітання волосся в одну косу, яка вільно звисала за спину, а в будні – у дві, що склалися вінком. На Правобережжі і в свято, і в будень дівчата заплітали волосся здебільшого у дві коси, які у свято вільно спадали на спину, а в будень закріплювалися навколо голови. На Полтавщині дівчата заплітали волосся в одну велику і кілька маленьких кіс.

На Київщині і Черкащині робили зачіски двох видів: “Зв’язки” і “Колоколки”.

“Зв’язки” виконували наступним чином: волосся ділили на дві сторони правим проділом, потім над чолом перпендикулярно до проділу, відділяли частину волосся і спереду відділяли два пасма для начісу. З потилиці зачісували догори: на маківці зав’язували. Після цього волосся ділили знову навпіл і плели з них коси.

Для створення зачіски “Колокіл” волосся розділяли зав’язували укладали у вигляді зв’язок, щоб заплести по декілька пасом волосся призначені для коси, розділяли на 3 частини: дві однакові, а третя дуже тонка. Тонкими пасмом почергово обгортали дві перші так, щоб коса, яка утворилась мала посередник заглиблення, на кінець цієї коси прикріплювали стрічку. Над чолом волосся маленькими частинами чіпляли гребенем і перекладали з однієї сторони на іншу і в результаті утворювалось зигзагоподібним проділом. На Закарпатті ділили волосся на дві частини щільно пригладжували над вухами дві коси, вплітаючи в них прикраси з бісеру або різнокольорові стрічки.

Цікава була зачіска “Брібниці” – волосся заплітали в маленькі кіски, плетіння починали при самій голові, три пасма поступово збільшуючи кількістю пасом від 6 до 24.

На Херсонщині прикрашали косу гребінцями по одному гребені викладали на скронях, а три на потилиці. Спереду волосся піднімали гребенями невисокими валиками в кінці коси вплітали стрічку і зав’язували її бантом. Найкращою прикрасою зачіски був вінок, плели їх з маку, волошок, ромашок. Серед чоловічих зачісок можна виділити 3 основні групи:

Перша: досить поширена майже на всіх українських землях “зачіска під макітру”, яка побутувала серед усіх соціальних верств населення. Волосся розчісували від маківки навсібіч шапкою і підстригали колом. Зачіска “під макітру” увійшла в історію української моди, ще на початку утворення нашої держави. Менш поширеним різновидом була зачіска “під ворота”, коли волосся спереду виски вистригали по богах, відкриваючи все чоло. Серед городян козацької старшини і дворянства переважала зачіска польського типу з підголюванням чуприни, коли шапку волосся перетворювали на невеликий кружок, розташований лише в горі і частково ззаду (на потилиці), тобто на чуприну.

Другою групою зачісок, що побутувала з XVI століття і в основному тільки серед козацтва була широковідома зачіска з чубом або “оселедцем”, при цьому всю голову голили за винятком маківки, де залишали пучок волосся, яке ретельно відрощували у довге пасмо. Це пасмо виростало таким довгим, що його іноді намотували на вуха.

Третя група українських чоловічих зачісок характеризується довгим волоссям, яке спадало на потилицю і навіть на плечі і спину. В таких зачісках волосся спереду випускали або рівно підрізали чубчиком. Ці зачіски найчастіше носили чоловіки західної України.

Таким чином, на основі національної української зачіски можна створити неповторні сучасні силуети повсякденних, вечірніх, фантазійних, весільних зачісок. Пропагандистами національної моди можуть бути як перукарі так і кожен українець зокрема.